

บทความวิชาการ

พระประวัติสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาส
ราชนครินทร์: ความสนพระทัยและพระกรณียกิจในการสนับสนุนการศึกษา
ดนตรีคลาสสิกในประเทศไทย

BIOGRAPHY OF HER ROYAL HIGHNESS PRINCESS GALYANI VADHANA
KROM LUANG NARADHIWAS RAJANAGARINDRA: INTERESTS AND ROYAL
ACTIVITIES TO SUPPORT CLASSICAL MUSIC EDUCATION IN THAILAND

ปองภพ สุกิตติวงศ์

Pongpob Sukittiwong

สาขาวิชาดนตรีสากล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Pongpob.s@chandra.ac.th

บทคัดย่อ

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์สำคัญในการพัฒนาการศึกษาดนตรีคลาสสิกในประเทศไทย ด้วยความสนพระทัยในดนตรีคลาสสิกพระองค์เสด็จทอดพระเนตรและรับฟังการแสดงดนตรีอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่จัดแสดงโดยนักดนตรีเยาวชนไปจนถึงนักดนตรีระดับอาชีพ โดยทรงให้การสนับสนุนผู้จัดในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทรงเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนางานดนตรีคลาสสิกจึงทรงให้การสนับสนุนและอุปถัมภ์กิจการวงดนตรีคลาสสิกของประเทศไทย รวมทั้งได้พระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ให้จัดตั้ง “กองทุนเพื่อส่งเสริมการศึกษาดนตรีของเยาวชน” ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็น “ทุนส่งเสริมดนตรีคลาสสิก ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์” เพื่อขยายโอกาสให้กับนักดนตรีที่มีความต้องการหลากหลาย นอกจากนี้ด้วยพระปณิธานในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนดนตรีของประเทศไทยให้ทัดเทียมนานาชาติ ทรงพระราชทานชื่อสถาบันดนตรีกัลยาณิวัฒนาซึ่งเป็นสถาบันเฉพาะทางด้านดนตรี (conservatory) โดยปัจจุบันสถาบันดนตรีฯ ได้ดำเนินภารกิจสืบสานพระปณิธานของพระองค์อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: พระประวัติ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ดนตรีศึกษา ดนตรีคลาสสิก

ABSTRACT

Her Royal Highness Princess Galyani Vadhana Krom Luang Naradhiwas Rajanagarindra was the eminent supporter for the development of classical music education in Thailand. This paper aims to explore her activities in supporting classical music in 4 aspects consisting of 1) attending and supporting concerts of classical music in Thailand, 2) granting her support for Thai orchestras, 3) endowing her fortune for the establishment of the “Fund for Classical Music Promotion under the Royal Patronage of H.R.H. Princess Galyani Vadhana”, and 4) bestowing the name of Princess Galyani Vadhana Institute of Music, the conservatory of music that following her royal vision to educate new audiences as well as developing an international standard for Thai musicians.

Keywords: biography, Her Royal Highness Princess Galyani Vadhana Krom Luang Naradhiwas Rajanagarindra, music education, classical music

บทนำ

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์สำคัญในการพัฒนาการศึกษาดนตรีคลาสสิกในประเทศไทย พระกรณียกิจด้านดนตรีที่เด่นชัดของพระองค์ ทั้งในด้านการเสด็จทอดพระเนตรและสนับสนุนกิจกรรมการแสดงดนตรีคลาสสิก การสนับสนุนและอุปถัมภ์วงดนตรีคลาสสิกของประเทศไทย การสนับสนุนทุนการศึกษาสำหรับนักดนตรีและเยาวชนไทย และการพัฒนาสถาบันการศึกษาดนตรีคลาสสิกในประเทศไทยล้วนเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาการศึกษาดนตรีคลาสสิกของประเทศไทยในช่วงกว่า 20 ปีที่ผ่านมา

สถาบันดนตรีกัลยาณิวัฒนาเป็นสถาบันเฉพาะทางด้านดนตรี (conservatory) ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองพระปณิธานของพระองค์ในการพัฒนาดนตรีคลาสสิกของประเทศไทยให้ก้าวหน้าทัดเทียม

นานาชาติโดยสถาบันดนตรีฯ มีวัตถุประสงค์ในการมุ่งพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรีคลาสสิกให้มีมาตรฐานสากล รวมทั้งส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ด้านดนตรีคลาสสิกที่ดีให้กับสังคมไทย

เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าพี่นางกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ในฐานะที่ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์การศึกษาดนตรีคลาสสิกในประเทศไทย ตลอดพระชนม์ชีพ สถาบันดนตรีฯ จึงจัดให้มีการศึกษาวิจัยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพระประวัติและพระกรณียกิจด้านดนตรีของพระองค์ ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติสถาบันดนตรีกัลยาณิวัฒนา เพื่อเผยแพร่ให้กับประชาชนและผู้สนใจ โดยจัดแสดงในรูปแบบนิทรรศการถาวร ณ อาคารคีตราชนครินทร์ สถาบันดนตรีกัลยาณิวัฒนา (ปองภพ สุกิตตติวงศ์, 2558)

ในการศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสารและสื่อ

ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในบางประเด็นที่ได้รับข้อมูลหรือหาข้อสรุปได้ไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้การคัดเลือกเอกสารมุ่งเน้นความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยพิจารณาจากเอกสารที่จัดทำโดยหน่วยงานราชการ เอกสารที่แต่งโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ และเอกสารที่จัดทำโดยองค์กรที่มีความน่าเชื่อถือการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยจัดทำฐานข้อมูลสำเนาของเอกสารที่จัดหมวดหมู่ตามประเด็นย่อที่ศึกษา เพื่อสามารถใช้พิจารณาเปรียบเทียบระหว่างแหล่งข้อมูลหลายแหล่งและหาข้อสรุปเชิงอุปนัยโดยเรียงเรียงความเป็นรายงานวิจัยรวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลสำหรับการจัดนิทรรศการ

อนึ่ง ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสนพระทัยและพระกรณียกิจในการสนับสนุนการศึกษาดนตรีคลาสสิกในประเทศไทย จะนำเสนอประเด็นที่สำคัญภายในบทความนี้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความสนพระทัยในดนตรีคลาสสิก และ พระกรณียกิจในการสนับสนุนการศึกษาดนตรีคลาสสิกในประเทศไทย

ความสนพระทัยในดนตรีคลาสสิก

ภายหลังจากสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จนิวัตประเทศไทยในปี พ.ศ. 2493 พระองค์เริ่มทรงงานด้านวิชาชีพครูตามการรับสั่งแนะนำของสมเด็จพระบรมราชชนนี โดยเริ่มจากทรงดำรงตำแหน่งอาจารย์พิเศษภาควิชาภาษาฝรั่งเศส คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2495 และต่อมาทรงดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 จนถึง พ.ศ. 2519 จากนั้นทรงพระกรุณาเป็นองค์บรรยายและอาจารย์พิเศษให้กับสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จนถึงปี พ.ศ. 2527 (กรมสรรพสามิต, 2551; สุกัญญา บำรุงสุข และคณะ, 2554) เมื่อพระราชกิจของสมเด็จพระบรมราชชนนีมีมากขึ้น ทรงหยุดการทรงงานที่ทรงใฝ่พระหฤทัยในการเป็นครู เพื่อสามารถตามเสด็จและแบ่งเบาพระราชกิจสมเด็จพระบรมราชชนนีในด้านการแพทย์และสาธารณสุขสำหรับประชาชนในพื้นที่ห่างไกล

นอกเหนือจากพระกรณียกิจในด้าน การสอนภาษาฝรั่งเศส และด้านการแพทย์และสาธารณสุข ทรงมีพระกรณียกิจที่เด่นชัดในด้านอักษรศาสตร์ โดยเฉพาะทรงนิพนธ์หนังสือวิชาการและสารคดีท่องเที่ยวจำนวนหลายเล่ม แม้พระองค์ทรงมีภารกิจมากมาย แต่ด้วยความสนพระทัยในดนตรี ทรงสละเวลาและทุ่มเทพระวรกายให้กับพระกรณียกิจด้านดนตรี ซึ่งปัจจัยสำคัญน่าจะมาจากความสนพระทัยส่วนพระองค์ ซึ่งพระองค์โปรดการฟังดนตรีมาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ โดยเฉพาะทรงโปรดการฟังดนตรีขณะทำการบ้าน ทรงเริ่มเรียนเปียโนพร้อมกับพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ขณะทรงศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ แต่เมื่อประทับที่เจนีวาก็ทรงไม่ได้เรียนต่อเนื่องจากไม่มีครู อีกทั้งต้องทรงงานมากขึ้นจึงไม่มีเวลาฝึกซ้อม สำหรับความสนพระทัยด้านดนตรีคลาสสิกในช่วงที่ประทับอยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ แม้ไม่มีข้อมูลที่บันทึกเอาไว้มากนักแต่เคยรับสั่งว่าสมัยนั้นหาตัวชมการแสดงได้ยาก อีกทั้งการเสด็จไปก็ยากลำบาก จึงไม่ค่อยได้เสด็จเท่าใด (กระทรวงวัฒนธรรม, 2551)

พระกรณียกิจในการสนับสนุนการศึกษาดนตรี คลาสสิกในประเทศไทย

พระกรณียกิจในการสนับสนุนการศึกษาดนตรีคลาสสิกของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นที่ปรากฏชัดและเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการในวงการดนตรีคลาสสิกของประเทศไทยมาจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาสามารถสรุปพระกรณียกิจที่สำคัญ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การเสด็จทอดพระเนตรและรับฟังการแสดงดนตรีคลาสสิก การอุปถัมภ์ทุนสำหรับเยาวชนและนักดนตรีคลาสสิก และการพัฒนาสถาบันการศึกษาดนตรีของประเทศไทย โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1. การเสด็จทอดพระเนตรและรับฟังการแสดงดนตรีคลาสสิก

ด้วยความสนพระทัยของพระองค์ในฐานะผู้ฟังดนตรีคลาสสิก เมื่อทรงมีเวลาว่างจากการทรงงาน พระองค์จะเสด็จทอดพระเนตรและรับฟังการแสดงดนตรีคลาสสิกเป็นประจำ การเสด็จทอดพระเนตรการแสดงดนตรีในหลายครั้งจะทรงให้การสนับสนุนการดำเนินงานของผู้จัด ทั้งทรงรับเป็นองค์ประธานจัดงานหรือองค์ประธานในการเสด็จทอดพระเนตร ทรงชักชวนผู้ที่สนใจร่วมสมทบทุนการจัดแสดงคอนเสิร์ต ทรงพระราชทานข้อเสนอแนะและพระราชวินิจฉัยในการจัดงาน รวมทั้งเสด็จทอดพระเนตรการแสดงอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ประชาชนทราบข่าวและให้ความสนใจเข้าร่วมชมการแสดงดนตรีคลาสสิกมากยิ่งขึ้น

การแสดงดนตรีคลาสสิกครั้งสำคัญที่ทรงเสด็จทอดพระเนตรภายในประเทศไทยอาจจำแนก

ได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) การแสดงคอนเสิร์ตโดยวงซิมโฟนีอออร์เคสตราของประเทศไทย เช่นวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพฯ (BSO) วงซิมโฟนีอออร์เคสตราแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในพระอุปถัมภ์ฯ (CU symphony orchestra) และวงดุริยางค์เยาวชนไทยในพระอุปถัมภ์ (Thai youth orchestra)

2) การแสดงดนตรีคลาสสิกที่จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ชมรมตำหนักประถมนและศูนย์อาร์พ ตำหนักประถม นักดนตรีฝรั่งเศสที่จัดที่โรงแรมสุโขทัย โดยบริษัทโลโรทัย การแสดงขับร้องประสานเสียงของผู้ต้องขังโดยกรมราชทัณฑ์ และการแสดงคอนเสิร์ตดนตรีคลาสสิก ณ พระราชวังพญาไท ซึ่งจัดขึ้นโดยชมรมคนรักวง เป็นต้น และ

3) การแสดงดนตรีคลาสสิกในเทศกาลดนตรี เช่น “Bangkok’s International Festival of Dance and Music” และ “La Fête” ซึ่งจัดโดยสถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสเป็นประจำทุกปี (กระทรวงวัฒนธรรม, 2551; ดำรง ณะชานันท์ และคณะ, 2553)

สำหรับเทศกาลดนตรี “Bangkok’s International Festival of Dance and Music” ซึ่งผู้จัดได้เชิญศิลปิน นักดนตรี นักแสดงนาฏลีลา คณะบัลเลต์ที่มีชื่อเสียงระดับโลกมาแสดงให้คนไทยได้ชม สมเด็จพระเจ้าพี่นาง กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงรับเป็นองค์ประธานอยู่ระยะหนึ่ง โดยทรงเข้าร่วมประชุมและพระราชทานข้อเสนอแนะและพระวินิจฉัย พร้อมทั้งรับเป็นองค์ประธานในการเสด็จทอดพระเนตรการแสดงที่จัดขึ้นเกือบทุกรายการ ทั้งนี้จะทรงค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงก่อนที่จะเสด็จทอดพระเนตรอีกด้วย (กระทรวงวัฒนธรรม, 2551)

ภาพที่ 1 เสด็จเป็นประธานในงานคอนเสิร์ตการกุศล ณ พระที่นั่งเทวราชสภารมย์ พระราชวังพญาไท เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2548

ที่มา : ดำรงค์ธนะชานันท์ และคณะ (2553)

2. การสนับสนุนและอุปถัมภ์กิจการวงดนตรีคลาสสิก

วงดนตรีนับเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการพัฒนาการศึกษาดนตรี เนื่องจากวงดนตรีเป็นช่องทางในการแสดงออก การฝึกฝนเรียนรู้ และการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสำหรับนักดนตรี อย่างไรก็ตามการดำเนินกิจการของวงดนตรีคลาสสิกในประเทศไทย โดยเฉพาะในรูปแบบวงออร์เคสตรา ต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน เช่น งบประมาณ ผู้ฝึกสอนและวาทยากร นักดนตรี สถานที่ในการฝึกซ้อมและจัดแสดง เป็นต้น (เศรษฐพงศ์ จรรย์อารยชน, 2557) ซึ่งล้วนเป็นอุปสรรคที่ทำทลายการพัฒนาวงออร์เคสตราในประเทศไทย

สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงสนพระทัยและติดตามทอดพระเนตรการแสดงดนตรีของวงออร์เคสตราในประเทศไทยมาโดยตลอด ทรงเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนา

วงดนตรีคลาสสิกจึงทรงให้การสนับสนุนการดำเนินงานกิจการของวงออร์เคสตราที่สำคัญในขณะนั้น ได้แก่ วงซิมโฟนีออร์เคสตราแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระอุปถัมภ์ฯ (CU symphony orchestra) ซึ่งจัดตั้งขึ้นในโอกาสครบรอบ 73 ปีแห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดแสดงเป็นครั้งแรก ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2533 ซึ่งสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จเป็นองค์ประธานในการแสดงดังกล่าว และในเวลาต่อมาทรงรับวงซิมโฟนีออร์เคสตราแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไว้ในพระอุปถัมภ์

ปัจจุบันวงซิมโฟนีออร์เคสตราแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์อยู่ในความดูแลของสำนักบริหารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดระยะเวลาตั้งแต่ก่อตั้งวงได้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องในหลายด้าน ทั้งด้านการขยายรูปแบบของการรวมวงดนตรีที่หลากหลายมากขึ้น เช่น วงเครื่องสาย (string orchestra) วงเครื่องกระทบ (percussion ensemble) วงฟลูต (flute ensemble) วงเครื่องลมทองเหลือง (brass ensemble) คณะนักร้องประสานเสียง (concert choir) และวงไวโอล่า (viola ensemble) รวมทั้งมีการเชิญผู้อำนวยเพลงจากวงดนตรีที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศมาเป็นผู้อำนวยเพลงรับเชิญเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้แก่คณาจารย์และนิสิตอีกด้วย (สำนักบริหารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556)

นอกจากนี้ทรงอุปถัมภ์วงดุริยางค์เยาวชนไทย ในพระอุปถัมภ์ฯ (Thai youth orchestra) ซึ่งเป็นวงออร์เคสตราที่เริ่มต้นจากนักดนตรีกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีความสนใจในดนตรีคลาสสิก รวมตัว

กันฝึกซ้อมที่สถาบันวัฒนธรรมเยอรมัน (เกอเธ่) ภายใต้การนำของอาจารย์สุทิน ศรีณรงค์ และนายวิชา ตุมรสุนทร ผู้จัดการวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ (Bangkok Symphony Orchestra) โดยวงดุริยางค์เยาวชนไทยมีโอกาสเป็นตัวแทนประเทศไทยไปร่วมกิจกรรมในระดับนานาชาติหลายครั้ง จนเมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้เสด็จทอดพระเนตรการแสดงคอนเสิร์ต “สองทศวรรษวงดุริยางค์เยาวชนไทย” ในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2548 ด้วยความตั้งใจของนักดนตรีเยาวชนที่ร่วมกันบรรเลงดนตรีที่โปรดถวายจนเป็นที่พอพระทัย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ถวายวงดุริยางค์เยาวชนไทยให้อยู่ในพระอุปถัมภ์พระองค์ได้พระราชทานพระเมตตาทรงรับกลุ่มนักดนตรีเยาวชนที่มีชื่อว่า “วงดุริยางค์เยาวชนไทย” ไว้ในพระอุปถัมภ์อย่างเป็นทางการในวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ตลอดเวลาที่ผ่านมามีวงดุริยางค์เยาวชนไทยได้ผลิตบุคลากรทางดนตรีที่มีคุณภาพของชาติไม่น้อยกว่า 1,500 คน หลายคนประจำในสถาบันการศึกษา หน่วยงานของรัฐ และเอกชนทั่วประเทศ หลายคนเป็นนักดนตรีในวงดุริยางค์ระดับชาติและนานาชาติ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2551)

ภาพที่ 2 ทรงฉายพระรูปร่วมกับนักดนตรีวงดุริยางค์เยาวชนไทยในพระอุปถัมภ์
ที่มา: กระทรวงวัฒนธรรม (2551)

3. การอุปถัมภ์ทุนสำหรับเยาวชนและนักดนตรีคลาสสิก

ในการเสด็จทอดพระเนตรและรับฟังการแสดงดนตรีคลาสสิกของวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารที่จัดเป็นประจำ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ทรงสังเกตเห็นว่าเป็นวงดุริยางค์ที่นักดนตรีมีความสามารถและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง จึงทรงจัดเวลาเสด็จทอดพระเนตรอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพระราชทานกำลังใจแก่ผู้ดำเนินการและนักดนตรีไทย แต่ทุกครั้งจะทรงซักถามถึงปัญหาและอุปสรรคเพื่อที่จะทรงช่วยเหลือแก้ไข ทรงตระหนักว่านักดนตรีไทยส่วนใหญ่ต้องใช้ทุนทรัพย์ของตนเองในการศึกษาดนตรีด้วยความรักอย่างจริงจัง อีกทั้งเป็นงานที่ไม่มีรายได้สม่ำเสมอหลายคนเมื่อศึกษาถึงระดับหนึ่ง ก็จำเป็นต้องเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในต่างประเทศเพราะผู้เชี่ยวชาญดนตรีคลาสสิกที่มีชื่อเสียงล้วนอยู่ในยุโรปหรือสหรัฐอเมริกาการเสียค่าใช้จ่ายจำนวนสูงเป็นอุปสรรคที่สำคัญ

สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ตั้งพระทัยที่จะสนับสนุนให้เกิดพัฒนาการในวงการดนตรีคลาสสิกของไทยเพื่อให้ทัดเทียมกับนานาชาติโดยในปี พ.ศ. 2543 ได้พระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ให้จัดตั้ง “กองทุนเพื่อส่งเสริมการศึกษาดนตรีของเยาวชน” โดยให้คณะกรรมการส่วนหนึ่งของวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพฯ เป็นผู้ดูแล และได้มีการจัดสรรทุนให้แก่ักดนตรีไทยหลายคนไปศึกษาอบรมและเข้าแข่งขันระดับนานาชาติในต่างประเทศโดยต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ทรงเห็นสมควรปรับเปลี่ยนเป็น “ทุนส่งเสริมดนตรีคลาสสิก ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระ

พระเจ้าฟ้าเนียงเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์” เพื่อให้เหมาะสมกับความหลากหลายของนักดนตรีคลาสสิกไทย ทั้งด้านอายุและความต้องการในการศึกษาเพิ่มพูนความรู้ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2551)

สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ทรงดำรงตำแหน่งองค์ประธาน และทรงร่วมกับคณะกรรมการอีก 7 คน ในการจัดทำข้อบังคับ ดำเนินการจดทะเบียน และขอยกเว้นภาษีสำหรับผู้บริจาคเงินสมทบทุน ในการพิจารณาให้ทุนแก่ผู้สมัคร องค์ประธานจะโปรดให้เขียนประวัติส่วนตัวและประวัติการศึกษาโดยละเอียด โดยเลขาธิการกองทุนมีหน้าที่หาข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องที่ไม่ชัดเจน เมื่อมีผู้ขอทุนที่อยู่ในเกณฑ์จะทรงโปรดให้เข้าเฝ้าเพื่อการสัมภาษณ์และทดสอบพร้อมคณะกรรมการ อย่างไรก็ตาม การสัมภาษณ์ก็มีได้เคร่งเครียดแต่ทรงสอบถามด้วยพระเมตตาและใส่พระทัย เมื่อผู้รับทุนเดินทางกลับจากการศึกษาก็จะทรงติดตามความก้าวหน้าของผู้รับทุนแต่ละคนด้วยความสนพระทัย บางคนผู้รับทุนก็กลับมาจัดการแสดงดนตรีเพื่อนำรายได้ถวายสมทบทุนต่อไป นอกจากนี้ทรงเห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ยิ่ง ดังนั้น ผู้รับทุนจะได้รับพระราชทานทุนจากพระหัตถ์ และเมื่อมีการเผยแพร่ข่าวทางสื่อทุกประเภทจึงมีผู้ให้ความสนใจสนับสนุนถวายเงินสมทบทุนจำนวนมาก ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นความสนใจดนตรีคลาสสิกในประเทศไทย (กระทรวงวัฒนธรรม, 2551)

ภาพที่ 3 ทรงมีพระดำรัสกับนักเรียนทุนฯ ในคอนเสิร์ตพระกรุณาธิคุณทุนดนตรีคลาสสิก แสงหนึ่งคือรุ่งงาม

ที่มา: เฉลิมพงษ์ โกมารกุล ณ อยู่ธยา (2550, 15 กรกฎาคม)

4. การพัฒนาสถาบันการศึกษาดนตรีของประเทศไทย

ด้วยพระปณิธานและพระวิสัยทัศน์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ที่ทรงเห็นว่าการที่ทรงสนับสนุนวงดนตรีคลาสสิกและทุนการศึกษาต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอ จำเป็นต้องพัฒนาระบบการเรียนการสอนดนตรีคลาสสิกต่อเนื่องทุกระดับ มิใช่เน้นที่ระดับอุดมศึกษาเท่านั้น ทรงเห็นว่าระบบการเรียนการสอนในลักษณะสถาบันเฉพาะทางด้านดนตรี (conservatory) ที่หลายประเทศในยุโรป สหรัฐอเมริกา และเอเชียใต้อยู่ จึงจะสามารถผลิตนักดนตรีที่มีทักษะและความสามารถระดับสากลได้ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2551)

เพื่อสนองพระปรารภดังกล่าว คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรมจัดทำ “โครงการจัดตั้งสถาบัน

ดนตรี” ในลักษณะของสถาบันเฉพาะทางด้านดนตรีถวายเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2549 ซึ่งสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้พระราชทานชื่อสถาบันดนตรีแห่งนี้ว่า “สถาบันดนตรีกัลยาณิวัฒนา” และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระกรุณาธิคุณรับเป็นที่ปรึกษาทิศตมศักดิ์ของโครงการ (วงจันทร์ พิณยนิติศาสตร์, คุณหญิง อโณทัย นิติพน และกมลพร วงศ์เจริญชัย, 2556)

สถาบันดนตรีกัลยาณิวัฒนาตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณโรงงานสุราบางยี่ขันเดิม ซึ่งกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ได้อนุญาตให้ใช้พื้นที่และอาคาร ทั้งนี้ สถาบันดนตรีฯ มีปณิธานในการเทิดพระเกียรติและสืบสานพระปณิธานของสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งปรากฏชัดเจนในพันธกิจและกิจกรรมของสถาบันดนตรีทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเป็นสถาบันดนตรีที่สร้างและพัฒนาบุคลากรทางด้านดนตรีที่มีศักยภาพสูง มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความสามารถจะประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางด้านดนตรีให้เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับบริบทของสังคม 2) การเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่องค์ความรู้ทางด้านดนตรีและศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้กับสังคม และ 3) การเป็นศูนย์รวมในการศึกษาค้นคว้าวิจัย บูรณาการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านดนตรีระหว่างบุคคล ชุมชน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ (วงจันทร์ พิณยนิติศาสตร์, คุณหญิง และคณะ, 2557; อโณทัย นิติพน และคณะ, 2556)

ภาพที่ 4 สถาบันดนตรีกัลยาณิวัฒนา
ที่มา: สถาบันดนตรีกัลยาณิวัฒนา (2556)

สรุป

การพัฒนาการศึกษาดนตรีสากลโดยเฉพาะดนตรีคลาสสิกในประเทศไทย ยที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555; Roongruang, 2001) ต่อเนื่องมาจนถึงการผสมผสานดนตรีสากลให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของผู้คน ในรูปแบบเพลงไทยสากลโดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าปิพัตรสุขุมพันธ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต (ธีรภัทร์ ทองชื่น, 2556) ล้วนเป็นรากฐานของการพัฒนาเพลงไทยสากลที่เป็นดนตรีกระแสหลักของผู้คนในสังคมปัจจุบัน ทั้งในรูปแบบเพลงลูกกรุง เพลงลูกทุ่ง และเพลงไทยสากลสมัยนิยม

แม้ดนตรีคลาสสิกซึ่งเป็นหนึ่งในรากฐานของเพลงไทยสากลจะไม่ได้ได้รับความนิยมในเชิงกว้างนัก แต่ในช่วงเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาการศึกษาดนตรีคลาสสิกในประเทศไทยได้เติบโตมากขึ้น ทั้งด้วยแรงผลักดันของนักดนตรี ศิลปิน ผู้ชม และหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ปัจจุบันเยาวชนรุ่นใหม่ให้ความสนใจศึกษาเรียนรู้ดนตรีคลาสสิกมากขึ้นในฐานะดนตรีที่มีคุณค่า

พระกรณียกิจในการพัฒนาการศึกษาด้านดนตรีของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาดนตรีคลาสสิกในประเทศไทยด้วยความสนพระทัยดนตรีคลาสสิกในฐานะผู้ฟังของพระองค์ ความที่ทรงเป็นนักการศึกษา ประกอบกับพระปณิธานที่แน่วแน่ ทรงบำเพ็ญพระกรณียกิจด้านดนตรีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งพระกรณียกิจในแต่ละด้านนั้นได้ก่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาดนตรีคลาสสิกอย่างเป็นระบบ กล่าวได้ว่าการสนับสนุนการแสดงดนตรีคลาสสิกของพระองค์ส่งผลต่อการพัฒนากลุ่มผู้ฟังในเชิงกว้างมากขึ้น ซึ่งมีทั้งผู้ที่สนใจทั่วไปและผู้ฟังที่จะพัฒนาเป็นนักดนตรี นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางสำคัญให้นักดนตรีได้แสดงดนตรีเพื่อพัฒนาตนเอง ในด้านการอุปถัมภ์วงดนตรีคลาสสิกนับเป็นการพัฒนาในรูปแบบการศึกษานอกระบบ กล่าวคือวงดนตรีคลาสสิกโดยเฉพาะวงออร์เคสตรา มีการจัดการแสดงและฝึกซ้อมพัฒนานักดนตรีอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญที่สามารถพัฒนานักดนตรีตั้งแต่ระดับเยาวชนจนถึงระดับอาชีพ ในด้านการสนับสนุนทุนการศึกษาเป็นโอกาสสำหรับนักดนตรีที่ต้องการพัฒนาตนเองในระดับสูง ซึ่งในปัจจุบันผู้ที่ได้รับทุนหลายคนได้กลายเป็นกำลังสำคัญในหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาทางด้านดนตรี และในด้านสุดท้ายซึ่งสืบสานจากพระปณิธานในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนดนตรีในประเทศไทย คือการก่อตั้งสถาบันดนตรีกัลยาณิวัฒนา ซึ่งเป็นสถาบันเฉพาะทางด้านดนตรีที่จะดำเนินการกิจเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการศึกษาดนตรีคลาสสิกของประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง. (2551). หนังสือที่ระลึก 7 รอบพระชนมายุ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์: 84 ด้วยวงหฤทัย (ล.1-3). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2551). ประกาศชาติอารยะย้า โลกถ้วนสรรเสริญ: สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ กับพระกรณียกิจด้านศิลปวัฒนธรรม (ไชศรีศรีอรุณ, คุณหญิง และคณะ บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- ณรุทธ์สุทธจิตต์. (2555). **ดนตรีศึกษา: หลักการและสาระสำคัญ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ดำรงค์ธนะชานันท์ และคณะ. (2553). **สมเด็จพระมหาลวง เสด็จวังพญาไท**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ธีรภัทร์ ทองชื่น. (2556). **การศึกษาประวัติเพลงไทยสากลในพระนิพนธ์ของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ที่นำเค้าโครงมาจากเพลงไทยเดิม กรณีศึกษาจาก นายดุष्ฎี เค้ามูลคดี**. สืบค้นจาก <http://pirun.ku.ac.th/~b5311104139/theeraput.pdf>

ปองภพ สุกิตติวงศ์. (2558). การรวบรวมข้อมูล
สำหรับจัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิ
วัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์.
กรุงเทพฯ: สถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา.

วงจันทร์ พินัยนิติศาสตร์, คุณหญิง และคณะ (บ.ก.).
(2557). **คู่มือนักศึกษา ปีการศึกษา 2557.**
กรุงเทพฯ: โอเอสพรีนติ้งเฮาส์ จำกัด.

วงจันทร์ พินัยนิติศาสตร์, คุณหญิง, อโณทัย นิตินพ
และกมลพร วงศ์เจริญชัย (บ.ก.). (2556).
**วันครบรอบการสถาปนาสถาบันดนตรี
กัลยาณีวัฒนา 26 พฤษภาคม พ.ศ.
2556.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

เศรษฐพงศ์ จรรย์รายชน. (2557). **ปัจจัยที่ส่งผล
ต่อกระบวนการพัฒนาการเรียนการ
สอนดนตรีของวงออร์เคสตราเยาวชน
ในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักบริหารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. (2556). **ประวัติวงซิมโฟนี
จุฬาฯ.** สืบค้นจาก [http://culturalart-
cu.blogspot.com/2013/06/
blog-
post_3.html](http://culturalart-cu.blogspot.com/2013/06/blog-post_3.html)